

บทที่ 8 สำนักเนติกรรม (Legalist School)

ในช่วงแห่งการเสื่อมของราชวงศ์โจว และการแข่งขันต่อสู้อย่างรุนแรงระหว่างแคว้นต่าง ๆ (Warring States Period) อันนำมาซึ่งการแสวงหาคำตอบว่าทำอะไรสักอย่างจึงจะสงบ และรัฐบาลที่เหมาะสมควรจะเป็นเช่นไร? นั่นเป็นสาเหตุให้เกิดการตื่นตัวทางปรัชญาขึ้นในประเทศจีน ทั้งนี้ คำตอบต่อปัญหาดังกล่าวมีหลายร้อยคำตอบ และทำให้เกิดปรัชญาขึ้นหลายร้อยสำนักในสมัยราชวงศ์โจว สำนักเนติกรรมเป็นสำนักหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าลัทธิขงจื้อ, ลัทธิม่อจื้อ และลัทธิเต๋า

ปรัชญาสำนักเนติกรรม หรือฟาเจีย (Fa Chia) ได้รับแรงกระตุ้นจากขุนนางรัฐฉิน (Ch'in) ที่ชื่อว่า ชาง ยาง (Shang Yang) ชางยางเฉยเมยต่อกำสอนของขงจื้อ ผู้ซึ่งเห็นว่า สังคมที่สงบย่อมเป็นไปไม่ได้ ถ้าแต่ละคนไม่พัฒนาคุณธรรมให้มีในตน พัฒนาคุณธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ปกครองต้องสนใจผลประโยชน์และความสุขของประชาชนเป็นอันดับแรก ชาง ยาง มีความเห็นว่า กฎจริยธรรมของขงจื้อไม่อำนวยให้เกิดประโยชน์เท่ากฎหมายที่เข้มงวดและบทลงโทษที่รุนแรง ผลประโยชน์ของรัฐย่อมอยู่เหนือผลประโยชน์ของประชาชน และเพื่อความมั่นคงของรัฐ แรงงานของประชาชนทั้งหมดต้องมุ่งเพื่อการผลิตและเสริมกองทัพแห่งรัฐให้เข้มแข็ง ประชาชนปราศจากซึ่งลัทธิใด ๆ ทั้งสิ้นที่จะตัดสินเลือกงานและวิถีชีวิตของตนเอง เพราะทุกอย่างต้องถูกกำหนดโดยรัฐบาล นอกจากนี้ การแบ่งประชาชนเป็นชนชั้นต่าง ๆ กับเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะความไม่เท่าเทียมกันทางด้านสติปัญญา แต่ทั้งหมดต้องอยู่ภายใต้กฎหมายอันเดียวกันนั่นเอง เมื่อกฎหมายเป็นแกนนำที่สำคัญของสังคมต้องเขียนกฎหมายให้ชัดเจนและเข้าใจได้โดยง่าย เพื่อว่าคนละเมิดกฎหมายจะไม่สามารถแก้ตัวได้

ลัทธิขงจื้อและสำนักเนติกรรมจึงเป็นปรัชญาจีน 2 สำนัก ที่มีคำสอนที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง สาเหตุที่ทำให้ความคิดของทั้งสองลัทธินี้แตกต่างกันเห็นจะได้แก่ ทรรศนะที่ต่างกันในเรื่องของธรรมชาติของมนุษย์ ทางฝ่ายลัทธิขงจื้อโดยเฉพาะเม้งจื้อมีความเห็นว่า ธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์เป็นธรรมชาติที่ดี แต่ ชาง ยาง มีความเห็นว่ามนุษย์มีแนวโน้มโดยธรรมชาติคือการเห็นแก่ตัว เหมือนกระแสน้ำที่ไหลลงสู่ที่ต่ำโดยธรรมชาติ เพราะฉะนั้น ความรักของบิดามารดาย่อมไม่สามารถทำให้บุตรของตนเป็นคนดีได้ กฎหมายอาญาต่างหากที่สามารถ

ทำให้เป็นคนดี ความรักทำให้คนเสียคน แต่คนจะยอมจำนนต่อกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น รัฐที่ดี ไม่ใช่กำเนิดมาจากคนดี แต่รัฐที่ดีสามารถมีได้เพราะกฎหมาย อย่างไรก็ตาม บรรพชนของนักคิดของลัทธิเนติธรรม ในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์นั้น แท้จริงมีเค้าแห่งความคิดมาจากความคิดของซุงจื้อนั่นเอง เพราะซุงจื้อเป็นผู้แสวงหาให้แก่นักเนติธรรมของจีนนั่นเอง

ปรัชญาของสำนักเนติธรรม ถูกนำไปใช้ในรัฐฉินหลายปี จนรัฐฉินกลายเป็นรัฐที่มีอำนาจ รัฐฉินมีอำนาจมากจนในที่สุดสามารถเอาชนะรัฐอื่น ๆ ได้หมดและทำให้ประเทศจีนรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อีกครั้งหนึ่ง ปรัชญาของลัทธิเนติธรรมนิยม มิใช่เพียงทำให้เกิดการรวมกันของแคว้นต่าง ๆ ในจีนเท่านั้น แต่ยังมีผลให้การปกครองระบอบเจ้าครองนคร (Fendalism) หดไปจากประเทศจีนด้วย

อย่างไรก็ตาม การกดขี่ประชาชนของรัฐฉินที่ละเลยความเป็นมนุษย์หรือขาดลักษณะมนุษยภาพนิยมของลัทธิขงจื้อ ทำให้รัฐฉินมีอำนาจอยู่ไม่นาน (221-206 ก่อน ค.ศ.) แต่กลับทำให้บังเกิดผลดีต่อลัทธิขงจื้อ กล่าวคือ กษัตริย์ราชวงศ์ฮั่น (The Han Dynashy) ที่ขึ้นมามีอำนาจแทนราชวงศ์ฉินได้หันกลับไปใช้ลัทธิขงจื้อเป็นแกนดำเนินนโยบายการปกครอง เพราะความทารุณของสำนักเนติธรรม ทำให้ประชาชนปรารถนาหัดกัมมุษยธรรมของลัทธิขงจื้อ